

laga delavstvu kapitalizem, da se skrijo dneve ure njegovega trpljenja, ure njegovega izkoriščanja. Poglavitna vsebina strokovnega boja je borba za skrajšanje delovnega časa. Ampak delavstvo pogosto ne zmore tega boja s strokovnim orožjem in socialistična stranka mora izpremeniti parlament v bojišče za to vrhovno delavsko zahtevo. V avstrijski zbornici so socialni demokrati vložili celo vrsto predlogov, da se skrijo zakonito dopustni in nezmerno dolgi delovni čas. Zakonito dopustni enajsturni delavnik se v neprekinjenih obratih, ki jih obvladuje najmočnejša in najbogatejša podjetniška skupina sistematično krši.

S težavo in naporom je socialno - demokratična stranka prisilila socialno - politični odsek, da je razpravljal o Adlerjevem predlogu glede na osemurni delavnik v neprekinjenih obratih. V sijajnem govoru je socialno demokratični poslanec Seitz dokazal utemeljenost naše zahteve. Paragraf 96. obrtnega reda določuje še zmerom enajsturni maksimalni delavnik, dočim so si delavci v preminjenih obratih z močjo svoje strokovne organizacije izvajali deseturne in deveturne delavnike. Ampak postavlja se s tem ne zadovoljuje: vlado pooblašča, da dopušča v obratih, ki teko vsled svojega ustroja noč in dan, dvanaajsturno delo. Ob izpremembi šilhta robotarji delavci po osemnajst ur. Podjetniki ne izkoriščajo delavcev le ekonomično, temveč izpodkopavajo tudi njih zdravje in izjemajo njih življenje. Statistika boleznih in nezgod tega delavskega šilhta izkazuje naravnost strahotne številke. Predvsem trpe delavci vsled neznosne vročine na prostoru in revmatičnih boleznih, vsled sopare trpe sopila, vsled nezadostnih odihov — južno mečejo vase kar med proizvodnim procesom — trpi prebava. Strašna utrujenost povečava nevarnost in je število nezgod presegalo povprečno število. Vsi ti nagibi silijo delavstvo, da zahteva z vsjo silo delitev delavstva v neprekinjenih obratih. Podjetniki se tej zahtevi trdovratno upirajo in vlada jih v tem nečloveškem odporu blagohotno podpira. Upravičeno navajajo delavci, da je sedanji položaj neznošen, ker je njih nezmeroma izkoriščanje zdrženo z najhujšimi posledicami za vse delavstvo. Obrati, ki delajo v takih morilnih okoliščinah, niso mala podjetja, njih lastniki niso siromaki, temveč za največje industrijske barone gre, za velmože od železarskega kartela, za opekarne magnate, za proizvajalce stekla, za sladkorne fabrikante, za sladarne, elektrarne, papirnice itd. S pomočjo svoje kartelne organizacije izjemajo ti gospodje milijonske dobičke iz konsumentov, s pomočjo obrtne zakonodaje in prizanesljivih šujejo delavstvu, življenje mu zastrupujejo z boleznijo. Delavci nimajo v teh obratih časa za razvedrilo in izobrazbo, za izrejo in vzgojo svojih otrok. Njih življenje je delo in spanje.

Predlog, ki meri na zakonito uvedbo osemurnega dela v neprekinjenih obratih, je bil predmet temeljitih razprav v pododseku. Zastopniki velikega kapitala in vlade so ga pobijali, češ, da bi se s skrajšanjem delovnega časa podražili proizvodni stroški in bi trpela konkurenčna sposobnost domače industrije. Nekateri so celo izražali mnenje, da v Avstriji ni zadostnega števila delavcev za uvedbo trojnega delovnega šilhta v neprekinjenih obratih. Končno so pripominjali, da bi poskočila cena blaga in da bi se povečalo pomanjkanje delavcev v poljedelstvu. Ampak vsi ti ugovori so jalovi. Do malega vse prizadete industrije so kartelirane. Ogromne dobičke spravljajo in brez posledic lahko preneso malo podražitev proizvodnih stroškov. Te podražitve bi ne mogle prevaliti na ceno blaga, na žepne konsumentov, zakaj cene njih izdelkov ne opredeljujejo proizvodni stroški, temveč se ravna po svetovni ceni iz carini in tovarnini, ki jo mora plačati tuje blago. Železne in sladkorne cene so tipični vzgled. Tudi steklarska in kemična industrija sta krepko zavarovani s carino. Ker je delavstvo v teh panogah po večini neizučeno, ni govora o pomanjkanju delovnih moči. Na tisoče delavcev se izseljuje iz avstrijskih pokrajin leto za letom v Nemčijo in v Ameriko. Poleg tega izločuje tehnični napredek vsako leto na tisoče delavcev iz obstoječih zavodov.

Pri parlamentarnem reševanju te pereče zadeve ne gre za presojo argumentov, temveč se tehta politična moč. Dokler se podjetnikom posreči, da vprežejo celo vrsto poslancev v voziček svojega dobička, zadeva tak predlog na hud odpor. Ampak stranke, ki jim je količkar na tem, da se uveljavljajo delavske zahteve, morajo gledati, da se zakonski načrt sprejme.

Poslanec dr. Licht, zastopnik Rothschildov in Gutmanna, je predlagal, da se dožene poprejši dogovor vseh držav, udeleženi na bernski konvenciji in da vlada na podlagi zakonitega pooblastila z naredbami podpiše nedeljski počitek in uravna delovni čas pri premembi nočnega in dnevnega šilhta. Zoper pot mednarodnih dogovorov so se oglasili celo vladni zast

Carigrad, 30. maja. Vlada je določila 10. junij za zadnji dan izгона Italianov.

Rim, 30. maja. (Agencia Stefani.) Italijanska vlada je sklenila povabiti vse v Turčiji živeče in neizgnane italijanske akordne delavce, paznike in podjetnike, da se vrnejo v Italijo, kjer jim priskrbi dovolj dela.

Vali proti izgonu.

Solun, 30. maja. Krajne oblasti so že prejele odlok za izgon Italijanov iz solunskega vilajeta. Vali odločno nasprotuje tej vladni odredbi, ker je uverjen, da bo imela težke gospodarske posledice za Solun. Zategadelj vpliva na osrednjo vlado, da izvzame izgon vsaj za mesto Solun. To je razlog, da policija še ni naznanila Italijanom izгона.

Strelji proti ruski ladji.

Milan, 30. maja. »Secolo« poroča iz Plovidva, da je pristaniška straža streljala na ruski parnik »Darente«, ko je plul mimo Mitilen, ker ga je pomotoma smatrala za italijanski prevoznik. Povelj. »Darente« je izjavil, da parnik samo po srečnem naključju nima človeških žrtev. Ruski poslanik bo na porti energično protestiral.

KREČANSKI POSLANCI V ATENAH.

Atene, 29. maja. Ministrski predsednik Veniselos je imel včeraj zaupen pogovor s krščanskimi poslanci. Ministrski predsednik ni mogel pregovoriti poslancev, da bi se ne udeležili otvoritve zbornice, ki bo v soboto. Veniselos je odločno pripravljen, da zabrani krečanskim poslancem vstop v zbornico.

POŽAR V KINEMATOGRAFU.

Madrid, 29. maja. Uradno je dognano, da je pri požaru v kinematografskem gledališču v Villareale zgorelo 61 ljudi, 167 pa jih je bilo težko poškodovanih. Štiri osebe so umrle v bolnišnici. 18 mrličev še niso spoznali. Lastnika kinematografa so zaprili.

POŽAR.

Bukarešt, 29. maja. V neki tukajšnji veletrgovini je izbruhnil požar, ki se je hitro razširil. Dvajset hiš v okolici je zgorelo. Nekega gasilca je ubil goreč tram; v ognju je poginil sedemdesetleten stavec in njegova žena.

TOLSTOJEVA DEDŠČINA.

Peterburg, 30. maja. Grofica Aleksandra Tolstoj, ki se je sprla s svojo hčerjo zaradi zapuščenih rokopisov svojega očeta, se je obrnila na carja, ki je odločil, da naj izroči vso zadevo rednemu sodišču. Grofica Aleksandra je sprejela to rabsodilščo, njena hči pa ga je odklonila.

STAVKOVNO GIBANJE.

Tramvajska stavka.

Lizbona, 30. maja. Tramvajske uslužbenci so stopili v stavko. Zahtevajo, da se zopet sprejmo odstavljene uslužbenci. Promet miruje. Mir se ni kalil.

Železniška stavka.

Malaga, 30. maja. Andaluzijski železničarji so zavrnili guvernerjevo obliko rabsodilščo.

MAROKO.

Napad na Fez.

Pariz, 30. maja. »Agence Havas« poroča iz Feza 28. t. m. V ponedeljek in v noči na torek so Berberi neprenehoma streljali na obzidje mesta.

DRAŽBA DRAGOCENOSTI PORTUGALSKÉ KRALJEVSKE RODBINE.

Lizbona, 29. maja. Vlada je sklenila, da proda dragocenosti portugalske kraljevske rodbine v pokritje predujma, ki ga je dobil kralj in ki znaša 2 milijonov mark. Oskrbnik kraljevega premoženja je pri finančnem ministru protestiral in rekel, da je kralj s predjemom pokrtil stroške za uradna potovanja in za sprejem tujih vladarjev, da so to torej stroški, ki jih mora nositi vlada. Dalje je trdil, da so dragocenosti po večjem privatna last izgnane kraljevske rodbine.

VOLITEV PREDSEDNIKA ZEDINJENIH DRŽAV.

Roosevelt zmaga.

Newark, 30. maja. Roosevelt je tu popolnoma zmagal. V New-Jerseyu je Roosevelt zmagal v vsakem okraju. Za Roosevelta bo glasovalo vseh 28 delegatov, iz kojih obstoji republikanska skupščina. Demokratični kandidat Wilson zmaga nad vsemi drugimi demokratičnimi kandidati; združil bo nase 24 do 28 demokratičnih delegatov.

BOJI V MEHIKI.

London, 29. maja. Iz Novega Jorka je prišlo poročilo, da je bil v bližini Rellana v Mehiki boj med vsaši in vladnimi četami, ki se je končal s porazom vsašev. General Orozco je imel 8000 vojakov, od teh je 1000 mrtvih in ranjenih, 2000 jih je zbežalo v največjem neredu. Kar jih je ostalo so na begu v Firneuez razrušili vse mostove in pota med Rellanom in Firneuezem.

VSTAJA NA KUBI.

Washington, 29. maja. Tretja in četrta divizija ameriške vojske mornarice sta dobili

nalog, da morata biti pripravljene s 12.000 možmi za odhod na Kubo. Obe diviziji imata enajst bojnih ladij.

NOVICE.

* Svetloba in oči. Trditev, da je svetloba ustvarila oči, je dokazal z natančnimi fiziološkimi opazovanji F. Krammerja z Dunaja. Kakor znano živi v postojnski jami slepa žival, človeška ribica, ki je sorodna našim močeradam, a se od teh razlikuje v tem, da ima vedno škrge, štrljate noge, zaklenjeno telo in — ker živi v temni podzemski jami — brezbarvno kožo in je slepa. Človeške ribice imajo ob rojstvu pač prav majhne oči, katere pa izgube, ko postanejo starejše. Oči izginejo pod kožo in so zalite z mastjo. Kammerer je gojil človeške ribice takoj od rojstva v dnevni svetlobi in na svoje začudenje je opazoval, da postajajo očesca človeških ribic večja. Brezdomno se je ta spremena izvršila vsled dnevne svetlobe. Obenem je postajala koža temnejša. To spreminjanje kože bi lahko zadrževalo razvoj oči, zato je Kammerer imel nekaj časa živalce v rdeči svetlobi, ki je zabranjevala potemnevanje kože, a ni ovirala razvoja oči. Pet let je gojil Kammerer človeške ribice na ta način. Po preteku petih let so imele ribice takšne oči kakor močeradi, kakršnih ni videl doslej še nihče. Mikroskopična preiskava oči človeških ribic je dognala, da imajo vse one elemente, kakor vsako normalno razvito oko: roženico, lečo, steklovino, mrežnico itd. Dokazano je s tem, da so imeli predniki človeških ribic dobro razvite oči. Ali naravnost čudovito je, da so se zopet oči razvile pri teh živalicah le vsled dnevne svetlobe, ko so vsled bivanja skozi stoletja v temnih podzemskih votlinah popolnoma prišle ob vid. Velikega pomena bi bilo, ako bi se dalo dognati, če bodo potomci človeških ribic, ki jih je vzgojil Kammerer v dnevni svetlobi, podredovali vid svojim staršem. Žal, da človeške ribice, ki jih je imel Kammerer, se niso hotele nikdar oploditi v svrhu razmnoževanja.

* 27 hudičev, a nobenega ženina. Pred sodiščem v Cernovici se je pred kratkim pokazala prav žalostna kulturna slika: Ciganka Moldamann je obljubila neki služkinji, da ji preskrbi ženina, če ji poda pet kron. Služkinja je bila zadovoljna, in je prišla k ciganki, da bi s pomočjo 27 hudičev dobila ženina. A pet kron ni zadostovalo za vseh 27 hudičev. Ko je ciganka izdala služkinji 500 kron, je prišel veliki dan, da se prikaže tako zaželjeni ženini. Služkinja je morala pometati v steklenico vse svoje prstane, uhane itd. Ciganka je pokrila steklenico z ruto. Ko je ruto odgrnila je iz steklenice izginila vsa zlatina, a za to je bila v steklenici — rega (božja žabica), katero je predstavila ciganka služkinji kot zaželjenega ženina. Povedala ji je, da je žaba začarana od 27 hudičev, a da se bo v teku 14 dni izpremenila, ker so hudiči potlačeni z darili. Žaba, da bo mlad grof, kakoršen je bila pred začaranjem. Služkinja, vsa polna upanja in pričakovanja, je nesla steklenico z žabo domov in potrpežljivo čakala, da se spremeni žaba v grofa. Čaka 14 dni, čaka tri tedne, čaka en mesec — a žaba je še vedno žaba. Slednjič jo mine potrpežljivost, vzame steklenico in gre k policiji, da potoži svojo bol. Pri policiji je našla precej usmiljenja, a tudi precej veselosti je zbudila s svojim pripovedovanjem. Tudi sodniki, pred katerimi je stala žaba, ki se še vedno ni hotela izpremeniti v grofa, so se morali smejati. Ciganka je dobila dve leti težkega zapora. Začaranega grofa je sodišče zaplenilo.

* Oče in sin. Peterburški listi poročajo o naslednjem dogodku, ki se je odigral na Kitajskem: Generalni guverner pokrajine Senzi, general Senjung, je zvest pristaš odstavljene mandžurske kraljevske rodbine in velik nasprotnik republikancev. On je voditelj protirepublikanskega gibanja, ki se vedno bolj razširja v okraju Senzi. Pred kratkim se je vrnil domov generalov edini sin in zagovarjal pred očetom republikansko idejo. Oče se ni spuščal s sinom v nikakoršno debato, temveč ga je pustil aretirati in ga obsodil na smrt. Prihodnji dan se je smrtna obsodba takoj izvršila — sinu so odsekali glavo.

* Električna železnica iz Dunaja v Brno. Železniško ministrstvo je dalo predkoncesijo načrtu za zgradbo železnice z električno silo za progo Dunaj-Brno, kjer bo znašal vožnji čas 1 uro 45 minut. Nova železnica je projektirana kot železnica prve vrste. Enotirna bo in predvsem namenjena osebnemu prometu. Gradnja ne dela nobenih tehničnih težkoč. Železnice bo izhajala na Dunaju pri Flugartenbrücke. Potem pojde proga čez Floridsdorf, Schrick, Nikolsburg, Velike Selovice do Brna, kjer bo končna postaja, kolikor mogoče v sredini mesta. Železnica bo dobivala električni tok iz mestnih central na Dunaju in v Brnu. Brzovlaki bodo imeli stroj in dvojne osobnih vozov, v katerih bo prostora za 50 oseb, vožnja bo trajala 1 uro 45 minut; osobni vlaki pa bodo vozili 2 uri 46 minut. Tovorni vlaki bodo

Stroški za gradnjo železnice so preračunjeni na 28 milijonov kron. Ako se vsa pogajanja z oblastmi gladko izvrše, prično graditi železnico že v jeseni. Brzovlak severne železnice prevozi progo Dunaj-Brno v 2 urah in 33 min.

* Dviganje potopljenih ladij z zrakov. Francoska vlada je pred kratkim dala napraviti poiskuse pri Cherbourgu za dviganje potopljenih ladij z zrakov. Gre za iznajdbo inženirja Surcoufa. Potapljači pritrdijo gumijevo oblačilo balona na potopljeno ladjo in potem napihnejo balon s stisnjenim zrakom. Prvega poizkusa niso napravili s potopljeno ladjo, temveč z veliko posodo, ki je tehtala 250 centov. Dvignili so jo z balonom, ki je imel 250 kubnih metrov telesnine. Balon za dviganje se ne razlikuje v obliki prav nič od onih, ki se rabijo za letanje po zraku, le teža se razdeli na vrvi drugače. Posode seveda niso mogli dvigniti prav na površje, pač pa tako visoko, da jo je potem ladja peljala v plitvo vodo. Ravno tako bodo postopali pri potopljenih ladjah. Dosedanji poizkusi so pokazali, da baloni prav lahko preneso velik pritisk. Surcouf bo konstruiral za dviganje popolnoma ploščate balone, s katerimi misli dvigniti potopljene ladje prav na površje.

* Avstrija aretovana v Carigradu kot vohuna. Iz Carigrada poročajo, da so tamkaj aretirali Avstrijca zdravnika dr. Tauberja in trgovca Wolfa iz Novega Jičina kot vohuna. Ker pa potujeta omenjena dva le v svojo zabavo, posreduje avstro-ogrski konzulat, da ju izpuste.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in salaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

PRVA SLOVENSKA TOVARNA IGRALNIH KART V LJUBLJANI.

V industriji napredujemo, zlasti na slovanskem jugu počasi, zato s tem večjo radostjo pozdravljamo vsako novo industrijsko podjetje, o katerem lahko trdimo, da je res naše in da se z njim krepi naša gospodarska sila. Tako novo podjetje je »Prva slovenska tovarna igralnih kart v Ljubljani«, katera se je osnovala in že deluje v polnem obsegu, to je izdeluje raznovrstne igralne karte in jih razpošilja širom vsega slovanskega sveta. Te karte so označene s slovanskimi tipi, kar jim daje prednost pred nemškimi, italijanskimi in francoskimi kartami.

Danes samo opozarjamo slovansko javnost na te krasne v slovanskem duhu izdelane igralne karte, a vsi slovanski rodoljubi naj bi se potrudili, da se te naše karte, ki nam vzbujajo spomine na življenje in zgodovino Slovanov, uvedo v javnih lokalih, posebno v kavarnah, a tudi v slovanskih družinah naj bi zavzele svoje mesto le naše slovanske igralne karte.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo štev. 2.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdolovanje šopkov in vencev, travkov z naplavl. — Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzjavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Selenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Židovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsnerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi „Zarje“ v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Tobakarne oziroma prodajalen „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bocaccio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.

Skodelico

okusne in vendar cenene duhteče kave

doseže lahko vsaka gospodinja, ki zmate kave iz tega ali onega vzroka ne mara rabiti, oziroma varčuje z njo, z

Francko vo. Perl-ržjo, znamka Perlrö.

kateri se prida mala porcija

prave Franckove kavine pri-mesi v lesenih zabojčkih

ta primes preseneti vsakogar radi svojega, zrna tej kavi zelo sličnega okusa. Obe vrsti je dobiti povsod.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijetetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepično sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Kupujte „Zarjo“.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopteje priporoča ter vabi p. n. slovansko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbitev za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmočno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrotinam namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 54 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.495.719. Kapital in škod pa je do sedaj izplačala K 109.356.861. — Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prost

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica štev. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.